

Valtiovarainministeriölle

Viite: Lausuntopyyntö VM162:00/2011

LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

Lausuntonaan kuntarakennelakiluonnoksesta Puolangan kunta esittää seuraavaa:

Yleistä

Nykyinen suomalainen hyvinvointiyhteiskunta rakennettiin suurelta osin 1970 luvulla. Kansanterveyslain, peruskoululain ja sosiaalitoimen lainsäädännön tavoitteena oli turvata tasavertaiset palvelut kaikille suomalaisille asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta. Kuntien päätöksenteko oli lähellä kuntalaista, joka tiesi vaikuttavansa kunnallisvaaleissa äänestämällä. Tästä perusperiaatteesta ja kuntalaisten ja päätöksenteon läheisyydestä on yhteiskunnan huolehdittava myös nyt ja tulevaisuudessa.

Selvitysvelvollisuudesta ja selvityisperusteista.

Kunnallishallinnon legitimitietin säilyttäminen edellyttää, että kuntalainen ja kunnallishallinto eivät etäänny toisistaan. Puolangan osalta esitettyjen perusteiden mukainen kuntarakenne siirtäisi kuntakeskuksen 100 tai 130 kilometrin etäisyydelle nykyisestä kuntakeskuksesta.

20 000 asukkaan vähimmäisvaatimus ei sovellu Suomen laajoille harvaanasutuille alueille. Pienimmät hallintoalueet muodostuvat silloin pitkien etäisyyksien näkökulmasta liian suuriksi.

Alle yksivuotiaiden ikäluokka selvityisperusteena on täysin turha, koska kaikki tämän kriteerin alittavat kunnat alittavat myös 20 000 asukkaan minimivaatimuksen.

Työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne ovat oikeita perusteita tulevaisuuden hallintoalueiden muodostamiseen.

Kunnan taloudellinen tilanne voi olla peruste velvoittaa kunta selvityksen tekemiseen, mutta ei yksinään pakkokuntaliitokseen.

Määräajoista ja menettelyistä

Kuntarakenne, sosiaali- ja terveyspalvelut, yleissivistävät koulutuspalvelut ja kuntien valtionosuusjärjestelmä sekä kuntalakiuudistus muodostavat oleellisesti yhden kokonaisuuden. Tästä johtuen kaikkia niitä koskevat lakiesitykset on oltava kuntien tiedossa niiden tehdessä päätöksiä kuntarakenteesta.

Lakiluonnoksen mukaan kuntien tulee päättää selvitysalueista 30.11.2013 mennessä ja mahdollisesta kuntaliitoksesta 1.4.2014 mennessä. Neljä kuukautta on aivan liian lyhyt aika riittävän perusteellisen selvityksen tekemiseen. Kunnanvaltuutettujen riittävä perehtyminen selvitykseen vaatii myös aikansa. Koska valtaosa tulevista kuntaliitoksista tapahtuisi 1.1.2017, oikea määräaika päätöksen tekemiseen olisi 31.12.2015.

Pakkoselvitysten tekeminen pitkien etäisyyksien kunnissa on turhaa, elleivät kuntalaiset ja kunnan päättäjät pidä niitä tarpeellisina.

Valtioneuvoston toimivallasta

Nykyisessä kuntajakolaissa valtioneuvostolle annettu toimivalta päättää kuntaliitoksesta vastoin valtuuston kantaa on riittävä.

Kunta voi joutua erityisen vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen yksittäisen onnetoman tapahtuman seurauksena. Myös valtionosuusjärjestelmä voi aiheuttaa saman tilanteen, jos se ei riittävästi huomioi kuntien välisiä kustannus- ja tuloeroja. Tällaisessa tilanteessa kunta tulee saattaa toimintakykyiseksi muilla valtion ja kunnan yhteisillä toimenpiteillä.

Yhdistymisavustusten ehdoista ja määrästä

Lakiluonnoksessa esitetyt yhdistymisavustukset eivät huomioi niitä eroja, jotka liitoksen toteuttaminen aiheuttaa harvaan asutuilla alueille verrattuna tiheisiin kaupunkiseutuihin. Harvaan asutuilla alueilla palveluverkoston säilyttäminen ei mahdollista niitä toiminnallisia säästöjä, jotka ovat mahdollisia kaupunkitaajamien yhdistyessä.

Kriisikunnan lisäosa 150 euroa asukasta kohti on aivan liian pieni, jotta se houkuttelisi vastaanottavaa kuntaa sitoutumaan lähipalvelujen säilyttämiseen liitoskunnassa.

Valtionosuustason säilyttäminen vain kolme vuotta on riittämätön ainakin pitkien etäisyyksien alueilla, missä valtionosuusmenetyksetkin muodostuvat suuremmiksi. Palvelujen turvaamisen kannalta pitäisi määritellä, että vuodesta 2020 lähtien kuntaliitoksesta aiheutuvat valtionosuusvähennykset olisi vuosittain enintään 50 euroa asukasta kohti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ei turvata yksinomaan sillä, että muodostetaan 20 000, 50 000 ja 200 000 asukkaan järjestämisvastuualueita.

Nykyisin kaikissa sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueissa, joiden perussopimuksissa ei ole sovittu palvelujen järjestämispaikoista, palvelut keskittyvät kes-

kuskuntaan muiden kuntien asukkaiden saavuttamattomiin. Yhteistoiminta kuntien välillä on kuitenkin välttämätöntä monissa erityisasiantuntemusta edellyttävissä tehtävissä.

Yli 5000 km²:n suuruiset järjestämisvastuualueet ovat mahdollisia vain, jos aluetta sitovasti määritellään lähipalvelut ja niiden saavutettavuus.

Yhteistoiminta-alueiden rahoitusperusteet on määriteltävä valtakunnallisesti yhtenäisesti. Viime aikojen kehitys monilla alueilla on osoittanut, että ilman valtion ohjausta keskuskunnat vaikutusvallallaan keskittävät palvelut itselleen ja hajauttavat rahoitusvastuun muille kunnille.

Seppo Rajala
Kunnanjohtaja

Puolangan valtuusto on hyväksynyt tämän lausunnon 25.2.2013.